ПАХТАЗОР хабарлари

ИЛҒОР БРИГАДАДА

Суннат Бобоев БЕКОБОД РАЙОНИДАГИ ОЙБЕК номли СОВХОЗнинг пахта усталаридан бири ҳисобланади. У бошчилик қилаётган бригада аъзолари бу йил ҳам юқори ҳосил етиштирдилар. Азамат пахтакорлар пландаги 25 ўрнига 37 центнердан «оқ олтин» хирмони кўтаришга аҳд қилишган. Бўлиқ кўсакларини кўрган киши олинган бу мажбурият тўла бажарилишига ишонч ҳосил қилади. Бригада аъзолари «оқ олтин» теримини уюшқоқлик билан бошлаб юборишди.

Ш. НУРАЛИЕВ.

ҲАММА НАРСА ТАХТ

Бекобод районидаги 3-«Далварзин» совхози пахтакорлари ўтган йили планни бажара олмай доғда қолган эдилар. Бу йил ана шу доғни ювиш учун астойдил меҳнат қилинди.

Айниқса, совхознинг 6-бўлимидаги ҳосил кишини қувонтиради. Бўлим пахтакорлари йиғим-теримга пухта тайёргарлик кўриб қўйдилар. Мавжуд терим, кўрак чувиш, кўрак териш машиналари ва подборшиклар сифатли ремонтдан чиқарилди.

К. МАВЛОНОВ.

Суратларда: Янгийўлда ўтказилган пахта қизил карвони.

А. Абалян фотоси

КПСС XXIV СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 174 (4380). | 4 сентябрь, 1971 йил, | ШАНБА | Баҳоси 2 тийин.

ЯНГИЙЎЛ ПАХТАСИ—ВАТАНГА

Янгийўллик пахтакорлар бу йил 72 минг тонналик «оқ олтин» хирмони кўтариш йўлида ёз бўйи астойдил меҳнат қилдилар. Деҳқонлар ва механизаторлар тунни кунга, кунни эса тунга улаб меҳнат қилдилар. Минг-минг гектар ерларга ташланган уруғ авайлаб кўкартирилди. Ғўзанинг бўйинга-бўй, шохига-шох қўшишда ғайрат кўрсатилди. Тўла гектар учун кураш ҳар бир кишининг диққат эътиборида бўлди.

— Дарҳақиқат, шундай,— дейди Назарали Ниёзов номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ф. Мадалиев,— астойдил меҳнат қилган деҳқон ҳеч юткизмайди, ҳар йили ҳам ютуғи катта бўлаверади. Биз ҳам чигитни доналаб ерга ташладик. Энди тонналаб хирмон кўтаряпмиз. Бир ҳисоблаб кўринг. Ҳар бир туп ғўзамизда 10—12 тадан лўппи-лўппи очилган чаноғ бор. Унинг ҳар бири беш граммдан, пастки қисмдаги чаноқларнинг эса оғирлиги 7—8 граммдан тўғри келяпти. Демак, бизнинг йил бўйи қилган меҳнатимиз зое кетмади.

Эндиликда бутун кучимизни ҳосилни тезроқ йиғиштириб олишга қаратдик. Дастлабки куни терган пахтамиз 15 тоннани ташкил қилди. Бу эса йиллик планнинг бир проценти демакдир. Пахталар қийғос очилди. Теримчилар ғайрат камарини боғлашди. Чеварларимиз 110—130 килограммга етказиб «оқ олтин» теришяпти.

Раис билан қилган суҳбатни тугатиб, шаҳарнинг Ленин майдони томон бурилдик. Бу ерга машина ва прицепларга ортилган «оқ олтин» карвони тўхтовсиз келиб турибди. Машиналар тепасига «Янгийўлликлар бу йил давлатга 72 минг тонна пахта сотадилар», «Йиғим-теримда социалистик мусобақани кенг қулоч ёйдирамиз», «Ҳосилнинг бир граммини ҳам нобуд қилмай тезда йиғиштириб оламиз» деган шиорлар, ўз зиммаларига олган социалистик мажбуриятни ифода этувчи рақамлар ёзиб қўйилган. Майдонга «зангори кема» капитанлари, чевар теримчилар, тажрибали сувчилар ҳам тўпланишган. Ленин, Октябрь революцияси орденлари билан кўкраклари безалган отахон деҳқонларни ҳам шу ерда кўриш мумкин. Уларнинг чеҳраси очиқ, шоду-хуррам.

Район партия комитетининг биринчи секретари А. П. АЛИМОВ пахта қизил карвонига бағишланган тантанали митингни қисқача кириш нутқи билан очди. Сўнг «Интернационал» колхозининг раиси ўртоқ К. МАМЕДОВ сўз олади. У йиғим-теримни уюшқоқлик билан ташкил қилиб, пахта тайёрлаш планини 25 иш кунида бажариш учун курашаётган колхозчилар меҳнати ҳақида мароқ билан сўзлайди. «Ленинизм» колхозининг илғор бригада бошлиғи Қ. РИЗАЕВ, Ленин номли колхоз раиси Н. АВАЗОВ, Фрунзе номли колхознинг механик-ҳайдовчиси Ҳ. АЛИМБЕКОВА ўртоқлар ҳам сўзга чиқишиб, далаларда мўл ҳосил етиштирилганлигини ва уни тезда йиғиштириб олишда қандай чоралар кўрилаётганлиги ҳақида гапирдилар.

— Бугун,— деди Ҳ. Турсунқулов номли колхознинг раиси ўртоқ У. ЖЎРАЕВ,— пахта карвонида 20 тонналик «оқ олтин»имиз билан қатнашяпмиз. Эртага яна суръатга-суръат қўшамиз. Уч кундан кейин эса бир процентдан, олти кундан кейин эса бир ярим икки процентдан пахтани териб давлатга топширамиз. Биз бу йил 4230 тонна ўрнига 5500 тонна «оқ олтин» топширишга бел боғладик!

Тантанали митинг тугади. Пахта қизил карвонлари пунктлар томон йўл оладилар.

Кеча Чинозда ҳам пахта қизил карвонига бағишланган тантанали митинг бўлди. Бу ерда сўзга чиққан ўртоқлар ҳам улкан хирмон кўтаришда суръатга-суръат қўшажакларини айтдилар. Янгийўлликлар бир куннинг ўзида Ватан омборига янги ҳосилдан 200 тонна пахта топширдилар.

М. ҒОЗИЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг мухбири.

ОКТЯБРЬ БАЙРАМИ ШАРАФИГА

ҚАҲРАМОН ЗВЕНОСИ

БЎКА, («Тошкент ҳақиқати» мухбиридан). Райондаги йирик хўжаликлардан бири ҳисобланган «Бўка» совхозининг ишчилари ҳосилга-ҳосил қўшишни давом эттириш билан бирга теримга пухта ҳозирлик кўрмоқдалар.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Мария Ковалева ҳам ўзи раҳбарлик қилаётган звенода жон куйдириб ишламоқда. Август ойининг икки ўн кунлигида 45 гектар майдоннинг ҳаммасини яна сифатли культивациядан чиқаришга муваффақ бўлди. Звено бошлиғи ҳар туп ғўзанинг сувдан, ўғитдан тўла баҳраманд бўлишини кўзлаган ҳолда культивация қилди. Звено бошлиғи ҳосили кам майдонларга яна ишлов беражагини айтди. Шунинг учун ҳам мўл ҳосил пишиб етилди.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ҒЎЗАНИ ДЕФОЛИАЦИЯ ҚИЛИШ БЎЙИЧА ШУ ЙИЛ 3 СЕНТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Топшириққа нисбатан процент ҳисобида).

Биринчи стун — районлар иккинчи стун — бир кунлик ўсиш, учинчи стун — мавсум бошидан бери.

Юқори Чирчиқ	10,5	43,2
Оққўрғон	8,0	40,2
Бекобод	6,5	40,0
Бўка	10,9	37,6
Ўрта Чирчиқ	11,3	29,3
Пискент	11,8	21,9
Янгийўл	3,9	11,9
Область бўйича	9,1	33,9

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА КАНОП ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА ШУ ЙИЛ 3 СЕНТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида).

Биринчи стун — районлар, иккинчи стун — бир кунлик ўсиш, учинчи стун — мавсум бошидан бери.

Ўрта Чирчиқ	5,1	89,0
Янгийўл	2,9	54,6
Юқори Чирчиқ	3,4	32,8
Бўстонлиқ	2,9	32,8
Оққўрғон	2,3	30,0
Область бўйича	2,9	35,0

ЕМ-ХАШАК ТАЙЁРЛАШ КУЧАЙТИРИЛСИН

Мўл ва арзон ем-хашак тайёрлаш чорвачиликни фойда келтирадиган соҳага айлантиришда энг муҳим омиллардан биридир. Шунинг учун ҳам айни кунларда колхоз ва совхозларда ем-хашак тайёрлашга катта эътибор берилаяпти. Чорва қишловига ҳозирлик кўриш ишлари кучаяпти.

Илгари **ОРЖОНИКИДЗЕ районидаги Киров номли колхоз** чорвачиликдан сира фойда кўрмас эди. Бултур эса биринчи мартаба 10 минг сўм соф фойда олди. Ҳар бир сигирдан 1600 ўрнига 1975 литрдан сут соғиб олинди.

— Бунга биз,— дейди колхоз раиси Музаффаров,— аввало, сигир соғишни автомат усулига кўчириш, мўл-кўл ем-хашак тайёрлаш орқали эришдик. Сигирхона механизациялаштани учун соғувчи ва молбоқарлар штати анча қисқарди. Шу туфайли сутнинг таннархи камайди. Илгари бедазорнинг гектаридан 60-70 центнердан ҳосил олинарди. Бедачиликка яхши аҳамият берила бошлагани туфайли бултур ҳар гектар ердан 100 центнерга етказиб беда ўриб, ғарамланди.

Колхоз чорвадорлари бу йил ҳам кўп ем-хашак тайёрлашга эътибор бермоқдалар. Пландаги 1200 ўрнига 1800 тонна дағал хашак, 700 тонна сенаж, 2100 тонна силос тайёрлаш мажбурияти олинган. Ҳозиргача 513 тонна сенаж, 957 тонна силос тайёрлаб қўйилди.

Ҳар юз бош сигирдан 85 ўрнига 95 бошдан бузоқ олиб, йил охиригача юз бошга етказилмоқчи. Ҳар сигирдан 2200 литрдан сут соғиб олиш учун курашаётган чорвадорлар бу йил ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан давлатга 46 тонна кўпроқ сут сотишга эришдилар. Шунинг учун ҳам улар йиллик планни ноябрда бажарамиз, демоқдалар.

Қўшни **«Маданият» колхози** чорвадорлари ҳам ем-хашак тайёрлашга, чорва маҳсулотини кўпайтиришга астойдил интилмоқдалар. Ўтган саккиз ойликни бултурги даврга солиштириб кўрилса, қуйидаги натижани кўриш мумкин: қорамоллар сони 59 бош, сигирлар сони 20 бош, бузоқ олиш 35 бош кўпайган. Сут соғиб олиш 92,6 тонна, гўшт тайёрлаш 3,1 тонна ошган.

Колхоз чорвадорлари бунга кўпроқ озуқа етиштириш, моллар зотини яхшилаш йўли блан эришмоқдалар. Дағал хашак, сенаж, силос тайёрлаш ишлари қизғин давом эттирилмоқда. Ҳозиргача сенаж тайёрлаш мажбуриятини анча ошириб бажардилар. 1670 тонна силос 850 тонна дағал хашак тайёрлаб қўйилди. Умуман олганда, колхозда чорвачилик аста-секин фойда келтирадиган соҳага айланмоқда.

Шунингдек, **«Қизил Ўзбекистон», «Октябрь» колхозлари** ҳам дағал хашак, силос ва сенаж тайёрлашда пешқадамлик қилмоқдалар.

Бироқ, **Ленин номли колхозда** чорва қишловига тайёрлик кўнгилдагидек, деб бўлмайди. Бу соҳа 1969 йилга нисбатан анча орқага кетган, чунки 1969 йилда қорамолчиликдан 5 минг сўм фойда олинган бўлса, бултур ундан икки минг сўм кам фойдага эга бўлинган.

Колхоз раҳбарлари бу йил сут, гўшт тайёрлаш ва етиштириш ишлари чакки эмас, дейишади. Лекин, қишлов учун ем-хашак тайёрлаш ишлари эса ҳали ҳеч кимни қаноатлантира олмайди. Оржоникидзе районидаги бир қатор хўжаликлар бу соҳада довон ошдилар, баъзилари маррага яқинлашиб бормоқдалар. Аммо, Ленин номли колхоз бу соҳада мақтана олмайди. Масалан, дағал хашак тайёрлаш мажбурияти 26, сенаж босиш 38 ва силос бостириш эндигина 19 процент адо этилган.

Колхозда махсус ем-хашак тайёрлайдиган бригада ва зарур техника, транспорт воситалари бор. Бундан ташқари, барча бригада бошлиқларига хашак тайёрлаш бўйича махсус топшириқлар ҳам берилган. Бироқ, булардан ҳали дуруст натижа чиққанича йўқ. Хўжаликда ем-хашак тайёрлашдан кўра қуруқ гап кўп.

Қачонгача шунақа бўларкин?!

Б. ХАЛИЛОВ,
«Тошкент ҳақиқати» мухбири.

ЧЕВАР ҚЎЛЛАР

Пахтазор янги либосда. Мовий япроқлар орасидан кумуш тишларини кўрсатиб «оқ олтин» дурдоналари табассум қилиб турадилар. Деҳқон ва механизатор тўккан маржон-маржон тер бугун пахта дурдоналарига айланиб чаноқлардан тошиб чиққанлар. Ғўза шохларини безаб товланиб турган лўппи пахталар инсон қалбини қувонтиради.

Кечагина трактор рулини бошқарган механизаторлар, эгат оралаб ғўза тагини юмшатган йигит-қизлар, сув етаклаб келиб экинга оби-ҳаёт берган сувчилар бугун яна далада. Пахта териш ҳаракатида. Қизларнинг терим қўшиғи авжида: ПАХТА ТЕРСАНГ ТОЗА ТЕР, ЧАНОҒИДА ҚОЛМАСИН...

Биринчи чаноқ пахтани терган, биринчи бўлиб этак тўлдирган, хирмонга биринчи пахтани олиб келган шу чеварлар.

Улар кун сайин хирмонга барака киритишаяпти. Қизларнинг завқ-шавққа тўлиб ишлаётганини кўрсангиз касбларига қанчалик меҳр қўйганликларини дарров пайқаб оласиз.

Бу чевар қизлар Янгийўлдаги Свердлов номли совхознинг меҳнатсевар ишчиларидирлар. Куни кеча фотомухбиримиз А. Абалян шу қизлар ишлаётган далада бўлиб, уларнинг суратини олиб қайтди. Юқоридаги суратда кўриб турганингиз: Ҳалима Ғаниева кунига 60—70 килограммдан пахта тераяпти. Пастдаги этак боғлаб турган Манзура Ғуломкаримова ва ҳам ўз дугонасидан орқада қолмаётир. Уларнинг аҳди бу йил хирмонга 8 тоннадан пахта териб тўкиш.

Пахтазор қизларига омад тилаймиз!

«ЛУНА-18» АВТОМАТ СТАНЦИЯСИ ПАРВОЗДА

ТАСС ахбороти

Космик фазони тадқиқ этиш программасига мувофиқ, Совет Иттифоқида 1971 йил 2 сентябрда Москва вақти билан соат 16 дан 41 минут ўтганда учирувчи ракета «Луна-18» автомат станцияси билан парвоз қилди.

Станцияни учиришдан кузатилган мақсад—Ойни ва Ой атрофидаги космик фазони илмий тадқиқ қилишни давом эттиришдир.

Автомат станцияси Ернинг сунъий йўлдош орбитасидан Ой томон учирилди. Станция парвозининг траекторияси мўлжалга яқин.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ЧОРВА ОЗУҚАСИ ТАЙЁРЛАШ БЎЙИЧА ШУ ЙИЛ 3 СЕНТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Топшириққа нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи стун—районлар, иккинчи стун—силос, учинчи стун—дағал хашак, тўртинчи стун—сенаж.

Оққўрғон	102,3	71,2	59,3
Бекобод	97,5	43,7	58,6
Бўстонлиқ	45,4	46,4	25,2
Бўка	112,6	52,1	47,9
Юқори Чирчиқ	92,8	60,3	25,9
Калинин	76,6	42,6	42,5
Оржоникидзе	63,5	70,8	85,7
Пискент	93,8	40,2	76,2
Ўрта Чирчиқ	73,3	46,0	35,1
Янгийўл	74,2	37,6	37,8
Область бўйича	83.7	49,4	48,0

БЎКА КАРВОНИ

БЎКА. («ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» МУХБИРИДАН). Бўкалик деҳқонлар пахта пунктига дастлабки «оқ олтин» тонналарини топширишди. Пахтакорлар, механизаторлар ва ирригаторлар ёз бўйи тер тўкиб қилган меҳнатлари натижаларини тарозига қўйдилар. Биринчи куни топширилган пахта 150 тоннадан ошиб кетди. Эртага бундан икки баравар, индинга эса уч баравар кўп пахта топширилади. Деҳқонлар шунга қарор қилишган.

Марказий кўчадан турна қатор тизилиб келаётган пахта ортган машиналар кети кўринмайди. Трактор ва машиналар тепасига «Бу йил Ватанга мўл ва сифатли «оқ олтин» етказиб берамиз» деган сўзлар ёзилган. Бўкалик азаматлар 55.000 тонна пахта топширишга аҳд қилганлар. Далаларда кечаю кундуз қилинган меҳнат натижаси мана энди кўзга ташланди. Пайкалларда мажбуриятга яраша ҳосил тўпланди.

Бугунги «оқ олтин» қизил карвонининг бошида «Партия XX съезди» колхози бормоқда. Колхознинг адр ерларда етиштирилган пахтасининг дастлабки тонналари қабул пунктига топширилади. Тарозига қўйилган дастлабки пахта 30 тоннадан ошиқ келди.

Колхоз деҳқонлари бу йил давлатга 3700 тоннадан кўп пахта сотиш, ҳар гектар ердан пландаги 20 центнер ўрнига 30 центнердан ҳосил кўтаришга бел боғлашган. Улар ҳозирги кунларда сўзларининг устидан чиқиш учун тинмай ҳаракат қилишмоқда. Бутун куч, имконият етиштирилган ҳосилни тез ва сифатли йиғиштириб олишга қаратилган.

Карвондан «Ленинобод», Ҳамза номли, Фрунзе номли, Мичурин номли колхозлар ва «Кўкорол» совхози деҳқонлари етиштирган ҳосил ҳам ўрин олган. Бу хўжалик колхозчилари, ишчи-хизматчилари бугун Ватанга қалб қўрлари билан етиштирган «оқ олтин»нинг биринчи тонналарини топшираётирлар.

Район марказида қизил карвон ташкил этилиши муносабати билан қисқача митинг бўлиб ўтди. Митингда сўзга чиққан район партия комитетининг биринчи секретари М. ЭГАМБЕРДИЕВ, «Партия XX съезди» колхози раиси М. ҲАЙИТБОЕВ, Фрунзе номли колхоз раиси Э. ҚЎЗИЕВ, «Коммунизм» колхозининг бригада бошлиғи Н. АШУРОВА, пахта тозалаш заводи директори И. ГУСЕВ ўртоқлар бу йилги йиғим-терим мавсумини уюшқоқлик билан ўтказиш тадбирлари тўғрисида сўзладилар.

Районда ҳосил байрами тантаналар кечгача давом этди. Пахтакор деҳқонлар терим суръатини кун сайин кучайтиришга қатъий сўз бердилар.

ИЛҒОР ЛУБКОРЛАРГА ҚИЗИЛ БАЙРОҚЛАР

Тошкент область партия комитети ва область ижроия комитети давлатга каноп пояси топширишнинг шу йил август ойи учинчи ўн кунлиги якунларини кўриб чиқдилар. Область партия комитети ва область ижроия комитетининг кўчма Қизил байроғи Ўрта Чирчиқ районида (район партия комитетининг секретари **С. Аҳмедов**, район ижроия комитетининг раиси **А. Назаров**, район қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи **Т. Мирёқубов**, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиб олиш ва сифатини текшириш бош инспектори **А. Ф. Пак** ўртоқлар) қолдирилди. Район августнинг охирги ўн кунлигида давлатга каноп пояси топширишда 51,1 процент ўсишга эришиб, йиллик планни 78,1 процент бажаришга муваффақ бўлди.

Область партия комитети ва область ижроия комитетининг кўчма Қизил байроғи Янгийўл районидаги **Охунбобоев номли колхозга** (раиси **М. Пўлатов**, партия ташкилотининг секретари **А. Мираҳмедов**, бош агрономи **Х. Салимов** ўртоқлар) берилди. Колхоз августнинг учинчи ўн кунлигида давлатга каноп пояси сотиш бўйича 84,4 процент ўсишга эришиб, йиллик планни 130 процент қилиб адо этган.

Қизил Байроқ Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли колхоздан олиб берилди.

ЭРТАГА — БУТУНИТТИФОҚ НЕФТЬ ВА ГАЗ САНОАТИ ХОДИМЛАРИ КУНИ

ПОЙТАХТИМИЗ яқинида Совет Иттифоқида иккинчи хисобланган табиий газ сақланувчи ер ости тажриба станцияси ташкил этилди. Бу станция Тошкент, Янгийўл, Олмалиқ, Чирчиқ шаҳар саноат корхоналари, хўжаликларни зангори ёнилғи билан таъминлайди. Шунингдек, ундан Қозоғистон ва Қирғизистон республикаларининг қатор областлари ҳам баҳраманд бўлади.

Суратда: (чапда) оператор Г. Никушина аппаратлар ишини кўздан кечирмоқда. Ўнгда, станциянинг технологик мосламалари.

В. СИРОТКИН ва И. ГЛАУБЕРЗОН фотоси.

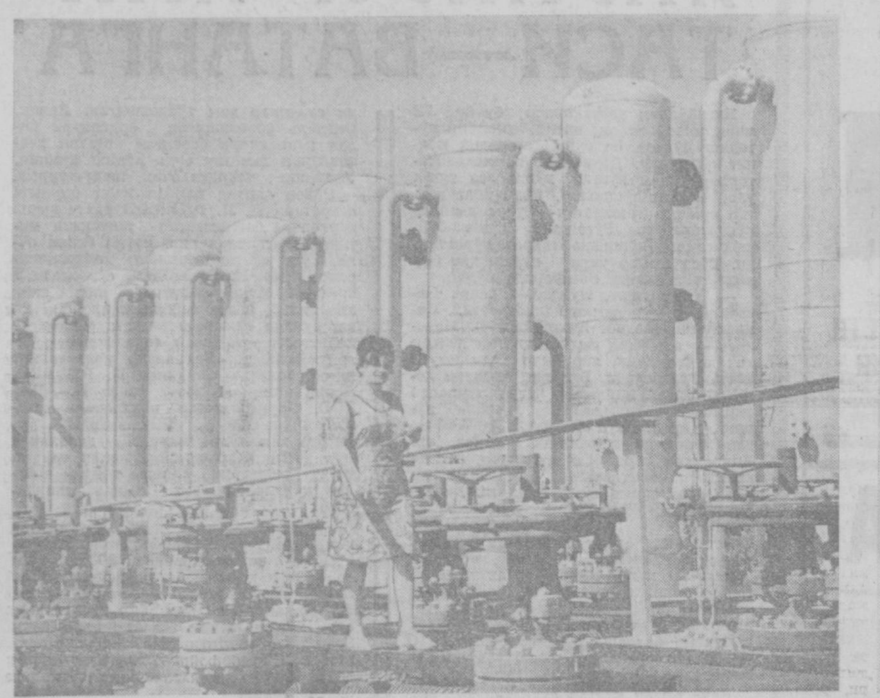

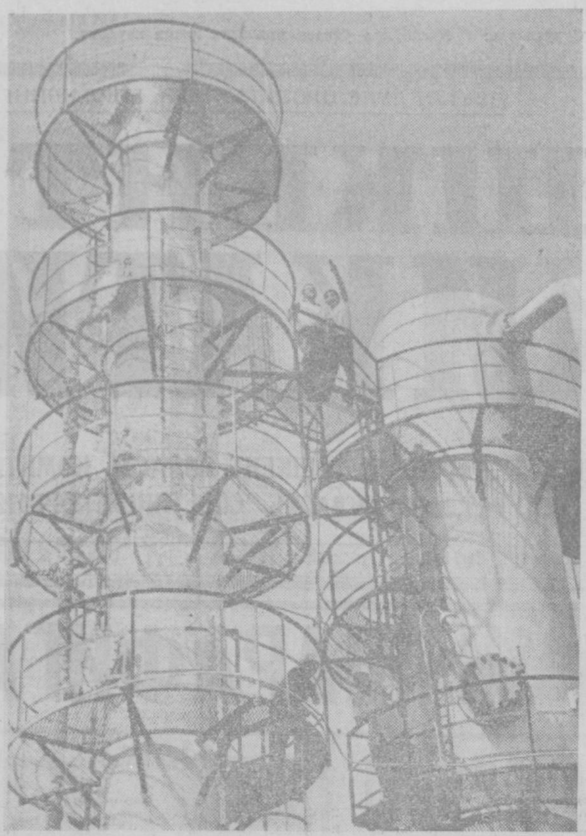

ФАКТ ВА РАҚАМЛАР

◆Мамлакатимизда ҳар куни миллион тоннага яқин нефть, ярим миллиард кубметрдан ортиқ газ чиқарилади.

◆Саккизинчи бешйилликда Совет Иттифоқида 282 та нефть ва газ конлари очилди. Улардан энг йириги ҳисобланган 109 та кондан ҳозир маҳсулот олиш йўлга қўйилди. Янги бешйилликда геологлар, Ғарбий Сибирь, мамлакатимизнинг Европа қисми ҳамда бошқа жойларда янги нефть ва газ конларини қидиришни давом эттирадилар.

◆1975 йилга бориб нефть чиқариш 480—500 миллион тоннани ташкил этади. Янги бешйилликнинг дастлабки йилида нефтчилар мамлакат халқ хўжалигига 371 миллион тонна нефть етказиб берадилар.

◆Татаристон нефтчилари юбилей йилида катта муваффақият қозондилар. Шу йили нефть чиқариш 100 миллион тоннадан ошиб кетди.

◆Жаҳондаги мавжуд табиий газ запасларининг учдан бир қисми Совет Иттифоқидадир. Ҳозир мамлакатимизда аниқланган зангори ёнилғи запаслари 16 триллион кубметрдан ортиқдир. Саккизинчи бешйилликда табиий газ запасининг ўсиши 13 триллион кубметрдан кўп бўлди.

◆1975 йилга бориб газ чиқариш 300—320 миллиард кубметрга етади. Бу йил эса 211 миллиард кубметр зангори ёнилғи чиқарилади.

◆Янги бешйилликда газ чиқариш асосан Оренбург, Тюмень областлари, Коми АССР, Ўзбекистон ҳамда Туркманистон республикаларида аниқланган янги нодир конларнинг ўзлаштирилиши ҳисобига кўпаяди.

◆1971 йилда умумий узунлиги 2,5 минг километрни ташкил этувчи Ўрта Осиё — Марказ газ қувурининг учинчи навбати қурилиши бошланади.

ТАБИАТ — ИНСОН ИЗМИДА

Нефть ва газсиз кундалик ҳаётимизни вақтинча бўлса ҳам тасаввур қилиш қийин. Дарҳақиқат, колхоз ва совхоз далаларида ишлаётган минглаб трактор, комбайнларни, узоқ йўлларимизни яқин қилаётган автомобиль ва самолётларни нефтдан олинадиган ёнилғи билан ишлашини ким билмайди дейсиз. Шунинг учун ҳам инсон нефтни «қора олтин» деб бежиз айтмайди.

Маълумки, нефтни тайёр маҳсулот сифатида тўғридан-тўғри ишлатиб бўлмайди. Унинг қимматбаҳо сифати фақатгина қайта ишлаш туфайли намоён бўлади.

Нефтни қайта ишлаш процессида турли қайнаш температурадаги углеводородлар олинади. Нефть маҳсулотларининг парлари (углеводородлар) даставвал енгил (бензин), сўнгра оғир фракцияларга (лигроин, керосин) ажралади. Нефтни қайта ишлангандан сўнг қуюқ — мазут деб аталувчи қисми қолади, у эса турли сурков мойлари олишда ишлатилади. Мазутнинг бир қисми эса крекинг процессида иштирок этади. Сўнгра тўйинмаган углеводородлар — олефинлар ҳосил бўлади. Олефинлар кимё саноатида энг зарур хом ашё сифатида ишлатилади. Булардан турли пластмассалар, синтетик толалар, синтетик каучуклар, бир қанча химиявий маҳсулотлар олинади.

Нефтнинг таркибида азот ва олтингугурт тутувчи бирикмалар бор. Улар эса нефть заводларидаги ускуналарни ва турли транспорт қисмларини тез ишдан чиқаришга сабаб бўлади. Шунинг учун нефтни бу бирикмалардан тозалаш ҳам катта аҳамиятга эга. Бу процессларни амалга оширишда турли катализаторлар ишлатилади. Ўрта Осиё нефтни қайта ишлаш илмий-тадқиқот институти коллективининг асосий вазифаларидан бири шундай катализаторлар яратишдир.

Институт ҳали ёш. Ташкил этилганига етти йил бўлди. Шу давр ичида коллектив эътиборга сазовор ишлар қилди ва қилмоқда. Профессор Султонов ва кимё фанлари кандидати Абдуқодиров раҳбарлигида яратилган янги катализатор Фарғона нефтни қайта ишлаш заводида икки йил давомида тажрибадан ўтказилди. Шунингдек, кимё фанлари кандидати Муҳаббат Обидова раҳбарлигидаги лаборатория ходимлари гидрокрекинг жараёнини тезлатишда мос келадиган махсус катализаторларни яратди. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Ўзбекистоннинг Жанубидаги ва Ғарбидаги районлар келгусида нефть чиқариш жиҳатидан, айниқса, катта истиқболга эга. Сурхондарё, Қашқадарё ва Бухоро областларида нефть қидириш ишларини бир мунча кучайиши фикримизнинг далилидир.

СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1971—1975 йилларга мўлжалланган беш йиллик план Директиваларида 480—500 миллион тоннагача нефть олиниши ва нефтни қайта ишлаш саноатида маҳсулот ишлаб чиқариш бир ярим баравар кўпайтирилиши, нефть соҳасида илмий ишларнинг кўламкасини ҳар тарафлама ошириш имконини берди.

Маълумки, Совет Иттифоқи табиий газнинг запаси бўйича жуда катта имкониятларга эга. Бу запаслар мамлакатимизнинг турли районларида жойлашган. Масалан, Совет Ўзбекистони ҳам арзон зангори ёқилғининг мамлакатдаги энг катта районларидан биридир. Фақат республикада ўтган йили 32 миллиард куб метр газ чиқарилган бўлса, бу рақам беш йиллик мобайнида икки баравар оширилади.

Учқур, Шимолий ва Жанубий Муборак, Қорахитой ва Қоработир янги газ конлари ишга туширилди. Бешта газ қувири шу жумладан Ўрта Осиё — Марказ, Бухоро газ конлари райони, Тошкент — Фрунзе — Олмаота газ қувурлари қурилди. Шу йили Устюрт чўлидаги конлардан газ чиқарила бошланади. Бу эса Қорақалпоғистон Автоном Республикасининг халқ хўжалигини ривожлантиришда катта аҳамиятга эга бўлади.

Юқорида айтилганлардан яққол кўриниб турибдики, Совет Иттифоқида, шу жумладан республикамизда нефть — газ билан боғлиқ бўлган саноат тез суръатлар билан ривожланмоқда.

Янги беш йилликда химия саноатининг маҳсулоти тобора ошиб боради. Шу даврда ҳал этиладиган муҳим масалалардан бири концентрланган турли хилдаги ўғитлар ишлаб чиқаришни максимал кўпайтириш билан бирга, нефть табиий газ, газ конденсати ва бошқа минерал хом ашёлардан янада тўлароқ фойдаланишга асосланган йирик химик комплекслар барпо этиш кўзда тутилади. Бу нарса республикада каустик сода, хлор, хлорли органик маҳсулотлар, нитрон толаси, капролактам, винил ацетат ва бошқа қимматли химиявий маҳсулотлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш имконини беради.

З. ТЎХТАМУРОДОВ,
кимё фанлари кандидати.

СЕРҚУЁШ РЕСПУБЛИКАМИЗДА

Табобат ва НОТ

ТОШКЕНТДАГИ 2-шаҳар касалхонаси энг яхши даволаш муассасаларидан бири, деб ҳисобланди. Бунга даволаш ишларининг илмий асосда ташкил этилганлиги кўп жиҳатдан ёрдам берди. Планга мувофиқ ишнинг рационал режими жорий этилди. Диспетчерлик хизмати техникадан яхши фойдаланишга, врачларни эса уларга тегишли бўлмаган бир қанча ишлардан ҳоли қилишга кўмаклашди. Диспетчерлик хизмати лабораторияларда шошилинч равишда ўтказиладиган текширишлар билан, касаллар тўғрисидаги ҳужжатларни расмийлаштириш билан шуғулланади. Касаллик тарихи магнитофон лентасига ёзилади. Шунинг натижасида касалларни рентгендан ўтказиш, лабораторияда текшириш ўтказишда врачларни шахсан иштирок қилиши учун имконият туғилди. Бу эса даволашни анча яхшилайди.

Меҳнатни илмий асосда ташкил этиш (НОТ) медицина ҳамширалари ва санитарлари ишида ҳам жорий этилган. Сигнал бериб туриш, дори-дармонларни, кислород олишнинг марказлаштирилган системаси, ошхонадан озиқ-овқатни келтириш, кийим-кечакларни кирхоналарга ташиш каби кўп меҳнат талаб қилинадиган ишларда ҳам механизация жорий этилди.

Касалхонанинг меҳнатни илмий асосда ташкил этиш планларида беморларга қулайлик туғдириш, санитария эстетикасига ҳам катта эътибор берилган.

ҲАВАСКОР АРТИСТЛАР ГДРДА

СИРДАРЁ область бадиий ҳаваскорлик иштирокчилари ўз ўлкасининг санъатини, музика ва замонавий рақсини намойиш қилиш учун Германия Демократик Республикасидаги дўстлари ҳузурига боришди. Ҳаваскор санъаткорлар орасида педагог ва музикачи Боёнқул Норматов, студент ва ҳаваскор ашулачи Саодат Холназарова, фармацевт ва ёш раққоса Зуҳра Убайдуллаева, рақслар ижодчиси Хурсанд Дадабоевалар бор.

Республикамизнинг бадиий ҳаваскорлари сентябрь ойи давомида Венгрия саҳналарида ҳам санъатларини намойиш қиладилар. Наманган областидаги «Дилшод» халқ ансамбли шу кунларда Венгрия сафарига ҳозирлик кўрмоқда.

ТОҒ ЯЙЛОВЛАРИНИНГ ҲОСИЛИ

ЎРТА Осиё гидрометеорология регионал илмий тадқиқот институтининг биринчи агрометеорологик экспедицияси Қирғизистоннинг майин юнг ва гўштбоп қўйчилигининг муҳим райони — баланд тоғликдаги Сусамир водийсидан Тошкентга қайтиб келди. Экспедиция раҳбари Т. Е. Сумочкина ЎзТАГ мухбири билан суҳбатда бундай деди:

— Бизнинг олдимизга водийда ўт ўсиш шароитларини ўрганиш ва ўт ҳосилдорлиги прогнозини тузишдан иборат вазифа қўйилган эди. Институтда ишлаб чиқилган шундай прогноз методлари Қизилқум ва Қорақум чўллари яйловларида жорий этилган. Аммо, тоғлик яйловларнинг чўлдаги яйловларга қараганда баъзи бир хусусиятлари бор. Шунинг учун ҳам муайян тадқиқий ишлар олиб бориш талаб этилади. Шу ёз тўпланган материал яйловларнинг маҳсулдорлиги нуқтаи назаридан территориянинг қулай-ноқулайлигини баҳолашга имкон беради.

ЎҚУВЧИЛАРГА АРМУҒОН

МАКТАБДА биринчи қўнғироқ чалинишидан олдин ўқув йили бошланишида болаларга салмоқли совға тайёрлаган илғор қурилиш коллективларининг номига кўп яхши сўзлар айтилди.

Тошкентлик бинокорлар 10 мингдан ошиқ ўринли мактаб биноларини қуриб битказиб, белгиланган топшириқни анчагина ошириб бажардилар. Шу янги ўқув биноларининг баъзилари ғоят қисқа муддат ичида битказилди. Хоразмлик бинокорлар ҳам мактаб биноларини фойдаланишга топшириш планини ошириб бажардилар. Бу ердаги янги ўқув корпуслари билан эски мактаблар ёнига қурилган бинолардаги парталарга қарийб 14 мингта бола ўлтирди. Хоразм областининг колхозлари ўз маблағларига 8 мингта ўқувчига мўлжалланган мактаб биноларини қурди.

Янги ўқув йилигача республиканинг кўпгина районларидаги мактабларнинг моддий базаси мустаҳкамланди. Турли молиявий манбалар ҳисобига Бухоро областида 22,7 минг ўринли, Самарқанд областида 20,2 минг ўринли, Тошкент областида 18 минг ўринли, Қашқадарё областида 15,8 минг ўринли, Қорақалпоғистон АССР да 15 минг ўринли янги мактаб бинолари ҳамда мавжуд мактаблар ёнига қўшимча бинолар қуриб ишга туширилди.

Ўзбекистонда ўқув йили бошланган кун жаъми 154 минг ўринли мактаб бинолари қўшилди. Шуларнинг қарийб ярмини республиканинг колхозлари болаларга совға қилиб топширди. (ЎзТАГ).

ЎРТОҚ Палехов Тошкентдаги ихтисослаштирилган ремонт-ишлаб чиқариш корхонасида йигирма беш йилдан буён самарали меҳнат қилиб келмоқда. Айни кунларда у смена нормасини бир ярим ҳиссага етказиб адо этмоқда. Суратда: токарь А. Палехов иш устида.

Л. ГЛАУБЕРЗОН фотоси.

ЁШ КОММУНИСТЛАР МАКТАБИ

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

КПСС XXIV съездида партия сафларини янада мустаҳкамлаш ва сифат составини яхшилаш бошланғич партия ташкилотлари олдида турган асосий вазифалардан бири эканлиги алоҳида уқтирилди. Бу вазифани бажармоқ учун биринчи навбатда, ёш коммунистлар тарбиясини ҳар томонлама яхшилаш, уларни ғоявий жиҳатдан чиниқтириш ва меҳнат активлигини ошириш лозим.

Чирчиқ электрохимия комбинати партия ташкилоти партия сафларини мустаҳкамлаш ва коммунистлар сифат составини яхшилаш юзасидан қатор тадбирларни амалга оширди. Аввало биз партия сафига кирувчиларга нисбатан талабчанликни янада ўстирдик. Меҳнатда ўзини кўрсатган, ижтимоий ҳаётда барчага ўрнак бўлаётган кишиларгина сафимиздан жой олмоқда. Шуниси қувончлики, аъзоликка кандидатларнинг аксарияти ишчилардир.

Сўнгги бир ярим йил мобайнида партия сафларига 78 киши қабул қилинди. Улар орасида смена топшириқларини доимо ортиғи билан адо этиб келаётган термист Х. Худойбергановa, контроль-ўлчов асбоблари ва автоматика цехи электр слесари В. Олишев, уста ремонтчи Х. Ёқубов, ремонт-қурилиш цехининг станокчиси А. Виродова ва бошқа ишчилар бор. Уларни биз партияга қабул қилишдан олдин меҳнатда обдон синаб қўрганмиз. Топширилган вазифаларни яхши бажарганлари, сиёсий билимларини оширганликлари, КПСС Устави ва Программаси билан тўла танишиб чиққанларидан кейингина партияга кириш учун уларга кафолат бердик.

Аъзоликка кандидатлар бир йил давомида синов муддатини ўташлари керак. Шу даврда уларни янада кўпроқ ўқитишга, ҳаёт сабоқларидан бохабар қилишга ҳаракат қиламиз. Ҳеч эринмай камчиликларини йўқота борамиз. Бу тадбирларнинг ҳаммаси ўз самарасини бермоқда. Устав талабларига хилоф иш тутаётган коммунистлар сони ҳозир кескин камайган. Барча коммунистлар меҳнатда бошқаларга ўрнак бўлишга, жамоат топшириқларини бекаму кўст адо этишга ҳаракат қилмоқдалар.

Тарбиявий ишнинг кўлами кенг. Инсонни шакллантириш ниҳоятда мураккаб жараён эканлиги ҳаммага маълум. Кечаги партиясиз ишчи бугун партияга кириб, тўла қонли сиёсий курашчи бўлиб қолмайди. Бунинг учун неча йиллар тинмай ишлаш, воқеаларни кузатиш, ўқиш ва ўрганиш керак бўлади. Биз бу вазифани адо этиш йўлида барча иш формалари ва методларидан унумли фойдаланмоқдамиз. Ёш коммунистлар билан тез-тез суҳбатлар ўтказмоқдамиз. Турли топшириқлар бераяпмиз, жамоат ишларига актив жалб этаяпмиз. Тарбиянинг энг таъсирли формаси ҳисобланган ёш коммунистлар мактабидан унумли фойдаланмоқдамиз.

Комбинат партия комитети ҳузурида ташкил этилган ёш коммунистлар мактаби ҳозир муваффақиятли иш олиб бораяпти.

Мактаб машғулотларига 40 дан ортиқ ишчи ва 12 инженер-техник ходим жалб этилган. Тингловчилардан 35 киши олий ўқув юртлари ва техникумларда таълим олмоқдалар. 6 киши олий маълумотга эга. Мактаб ўқув программаси комбинат партия комитети томонидан тасдиқланган Программага мувофиқ ёш коммунистлар КПСС Программаси ва Уставини, партия съездлари ва Марказий Комитет Пленумлари материалларини пухта ўрганиб чиқадилар. Суҳбат орасида кундалик сиёсий ҳаётдан бохабар бўлиб борадилар.

Шуниси қувончлики, тингловчилар мактаб машғулотларига актив иштирок этмоқдалар. Ҳар бир суҳбатдан сўнг мунозара уюштирилмоқда. Коммунистнинг бурчи ва вазифаси ҳақида мушоҳадалар юритилади. Айниқса «КПСС Устави коммунистлар учун қонун», «Партия йиғилишларини тайёрлаш ва ўтказиш», «Партия интизоми — муваффақият гарови» каби темаларда ўқилган лекциялардан сўнг қизғин тортишувлар бўлди. Тингловчилар бу тортишувларда қизиқ-қизиқ проблемаларни ўртага ташладилар.

Комбинат партия комитети аъзолари, шаҳар партия комитети ходимлари, революция ва меҳнат ветеранлари ва олимлар тез-тез тингловчилар меҳмони бўлиб туришади. Айни пайтда тингловчилар В. И. Ленин номли Марказий музейнинг Тошкентдаги филиали, Октябрь революцияси номли заводда бўлдилар, ветеранлар билан учрашувлар ўтказдилар.

Ёш коммунистларни тарбиялашда биз бошқа воситалардан ҳам унимли фойдаланмоқдамиз. Кўпгина ёшларимиз ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда умумий таълим мактабларида билим олмоқдалар. Цех партия ташкилотларининг секретарлари ва партбюро аъзолари тез-тез мактабларда бўлиб уларнинг ўқувидан ҳабар олиб турадилар. Ўзлаштирмовчиларга шу жойнинг ўзида керакли ёрдам кўрсатилмоқда.

Партияга қабул қилинаётган ёшларнинг аксарияти кечаги комсомоллардир. Улар партияга қабул қилингач, комсомол билан бутунлай хайрлашмайдилар. Аксинча, комсомол ташкилотлари ишини жонлантиришда ўз ўринбосарларига яқиндан ёрдам кўрсатмоқдалар. Кучсиз азот кислотаси цехининг смена бошлиғи ёш коммунист В. Долимов ҳозир «Комсомол прожектори» штабига раҳбарлик қилмоқда. И. Абдулин, Е. Убайдулин, Ж. Абильбеков, В. Олишев каби коммунистлар эса комсомол ташкилотлари секретарлигига сайланганлар. А. Каримов, А. Кузнецов ва О. Надточий ўртоқлар комбинат комсомол комитетининг аъзоларидир.

Ёш коммунистларда активлик ҳиссини янада ошириш ва уларни жамоат ишларида кенгроқ жалб этиш мақсадида биз уларга тез-тез партия топшириқлари бериб турамиз. Биз бу ишни ҳар бир коммунистнинг қобилиятини ҳисобга олган ҳолда қиламиз. Бу усул топшириқларнинг муваффақиятли бажарилишини таъминлаяпти. Ҳозир юздан ортиқ ёш коммунист халқ дружиначисидир. 65 коммунист халқ контроли группаси ва «Комсомол прожектори» штабининг аъзосидир. Ёш коммунистлардан ўн киши деворий газеталар редакторлигига сайланган.

Қурилаётган тадбирлар албатта изсиз қолмаяпти. Аммо ҳали ҳам тарбиявий ишларда баъзан кўнгилсизликлар учраб туради. Айрим кишилар интизомсизликка йўл қўймоқдалар. Яна баъзилар жамоат ишига бепарво муносабатда бўлмоқдалар. Кишилар характеридаги бундай нуқсонларни бартараф этиш учун биз тарбиявий ишнинг янада таъсирлироқ формаларини қидириб топишимиз ва амалда қўлланишимиз лозим. Коммунистларнинг активлигини ошириш, бошланғич партия ташкилотлари жанговарлигини ўстириш лозимлиги КПСС XXIV съездида ҳам, Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг II пленумида ҳам алоҳида ўқтириб ўтилди. Бу йиғинлар қарори навбатдаги ишимизда дастур бўлади.

Ҳозир бутун эътиборимиз партия съездида қўйилган вазифаларни тўла амалга оширишга қаратилгандир.

Т. АБДУЛЛАЕВ,
Чирчиқ электрохимия комбинати партия комитети секретарининг ўринбосари.

ЧОРВА ОЗУҚАСИ

Ўзбекистон чорвачилик илмий-текшириш институти қошидаги «Красний водопад» экспериментал базаси чорвадорлари қишга мўл ва тўйимли озуқа жамғаришмоқда. Базанинг Муҳаммад Аҳмедов бошлиқ ем-хашак бригадаси далаларида шу кунларда ишлар янада қизиб кетди. Бригада аъзолари беда жамғариш, силос бостириш, лавлаги кавлаш ишларини жадал олиб боришаяпти.

Эрта баҳор 25 гектар майдонда беда, 6 гектар майдонда жавдари, 4 гектар майдонга эса лавлаги уруғи ташлашган эди. Улар ҳар гектар ердан 125 центнердан беда, 300 центнер жавдари ҳамда 1000 центнердан лавлаги йиғиб олишмоқда.

— Лавлагидан бу йил айниқса мўл ҳосил етиштирилди,— дейди бригада бошлиғи Муҳаммад Аҳмедов, —биз ҳар гектар ердан пландан ташқари 300—400 центнер кўп лавлаги олаяпмиз. Ҳар бир лавлаги 8—9 килограммданга тўғри келмоқда.

Бундан ташқари силос бостириш ишлари ҳам намунали олиб борилмоқда. Ҳар гектар ердан 400 центнердан сифатли силос бостирилмоқда. Чорвадорлар дала ишларини тобора жадаллатиб тўйимли озуқа жамғаришни давом эттирмоқдалар.

Суратларда: (ўнгдан) 1. База директори С. Саидғозиев ва бригада бошлиғи М. Аҳмедов ўртоқлар лавлагини кўздан кечиришаяпти. 2. Беда ўрими пайти. 3. Жўхоризорда.

А. АБАЛЯН фотолари.

АСАЛАРИЧИЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРАЙЛИК

Республикамизнинг ажойиб табиати ва иқлим шароити қишлоқ хўжалигининг барча соҳалари каби асаларичиликни ҳам муваффақиятли ривожлантиришга имкон беради. Кенг майдонлардаги табиий ўтлоқзорларимиз, ранг-баранг адир- қирларимиз, поёнсиз пахтазорларимиз, чексиз боғ ва гулзорларимиз асаларилар учун ажойиб озуқа манбаи ҳисобланади. Шунга қарамай, ҳозирги вақтда бу тармоқни ривожланириш салмоги халқимизнинг кундан-кунга ортиб бораётган талабларига етарли даражада жавоб бера олмайди.

Асалари инсон учун ғоят фойдали бўлган асални, саноат учун хом ашё ҳисобланган асалари мўмини беради. Ҳозирги вақтда асалари маҳсулотлари бўлган асал, асалари захари ва сутида (маточное молоко) инсон организми учун 70 га яқин фойдали ферментлар, витаминлар, гормонлар, тузлар ва бошқа бир қатор кимёвий бирикмалар борлиги аниқланган. Асалари маҳсулотлари медицинада қатор касалликларни, шу жумладан асаб, ичак-ошқозон, ревматизм, юрак, буйрак, жигар, тери, сил, бруцеллез, қон босими ва бошқаларни даволашда муҳим манба ҳисобланади.

Булардан ташқари асаларичиликни қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилини оширишда беҳисоб фойдаси бор, маълумки, дунёдаги 80 процент гулли ўсимликлар четдан чангланадилар. Шу ўсимликларни четдан чангланишида асаларилар асосий роль ўйнайдилар. Асаларилар туфайли четдан чанглатилган беда ва дуккакли ўсимликларнинг ҳосилдорлиги 35—40, кунгабоқарники 45—50, мевали бута ва дарахтларники 50—60 ва полиз экинлариники 100 процентгача ошганлиги аниқланган.

Асаларичилик хўжаликларини республикамизнинг барча пахтакор районларида ташкил қилиш ва уни ривожлантириш мумкин. Ўзбекистон ва Озарбайжон шароитларида олиб борилган илмий тажриба ва кузатишлар ғўза ўсимлигидан асаларичиликнинг озуқа манбаи сифатида фойдаланиш мумкинлигини исбот қилди. Буни эса республикамиздаги илғор асаларичилар тажрибасидан ҳам кўриш мумкин. Пахта далаларидан ўз вақтида ва усталик билан фойдаланиб ҳарбир асалари оиласи ҳисобига 20—30 килограммгача асал олаётган қатор хўжаликлар мавжуд.

Асаларичиликни пахта далаларидан асал олишидан ҳам каттароқ аҳамияти бор. Яъни асаларилар гулшира ва гулчанг тўплаш учун кўп маротаба у гулдан бу гулга қўнадилар, шу туфайли ўсимлик чангларини биридан иккинчисига олиб ўтиб, уларни четдан чанглашда бевосита иштирок этадилар. Четдан чангланишнинг аҳамиятини илғор совет биология фани нуқтаи назари билан шундай тушунтирилади. Ҳарбир ўсимлик (гулчанг етарли даражада бўлганлиги учун) ўз табиатига хос ва ўзи «ҳохлаган», «ёқтирган» гул чанги билан чангланади. Бу муҳим жараён ўз навбатида ҳосилдорликни оширишга олиб келади, бу сифат эса келгуси авлодга берилади. Шунинг учун ҳам асаларилар туфайли чанглатилган пахта толасининг сифати, уруғнинг ўсиб чиқиш кучи ва бошқалар четдан чанглатилмаган пахтаникидан сезиларли даражада юқори туради.

Ҳисоблар, республикамизнинг барча пахта майдонларидаги ғўзаларни асаларилар билан чанглатилса, қўшимча равишда яна 500 минг тонна пахта ҳосили олиш мумкинлигини кўрсатди.

Яқинда биз республикамизда кенг тарқалган оддий ва ингичка толали пахта навларини гулшира ажратиш жараёнларини аниқлашга муваффақ бўлдик. Олиб борилган тажрибалардан қуйидагилар маълум бўлди. Биз ўрганган 14 та ингичка ва 14 та оддий толали пахта навларининг ҳаммаси ҳам шира ажратиш қобилиятига эга экан. Ҳар бир пахта нави ўз биологик хусусияти ва табиий шароитига боғлиқ ҳолда ҳар хил ҳажмда шира ажрата олади. Бизда кенг майдонларда экилиб келинаётган 108-«Ф», 153-«Ф», 4811, 2501, 5177 ва «АН» 502 каби ва бошқа нав ғўза гуллари 0.20 дан тортиб то 10 мг гача гулшира ажратади. Ўрта ҳисобда эса ҳар бир гул 5—6 мг гулшира ажратади. Гулширадаги шакар моддасининг миқдори 30 дан 68 процентни ташкил қилди.

Республикамизда катта истиқболли ҳисобланаётган Тошкент—1, Тошкент-2 ва Тошкент-3 навлари ҳам асаларичиликдаги аҳамияти билан характерланадилар. Бу навларнинг ҳар бир гули 0,60 дан 5,80 мг гача гулшира ажратади. Гулширадаги шакар моддасининг миқдори эса анча юқори—55—70 процентдир.

Республикамизда 4500 га яқин хил табиий ўсимликлар бор. Бу бой ўсимликлар дунёси орасида асаларичиликда аҳамиятли бўлган 800—900 турга яқин гулширали ва гулчангли ўсимликлар ўсади. Шунингдек, табиий ўтлоқзорларимиз энг ширин ва энг сифатли бўлган асалнинг манбаидир.

Тоғ ва тоғ олди асаларичилик районларида юқори гулшира берадиган ўсимликларни экиб кўпайтиришни ўйлаб кўриш керак. Бу мақсадлар учун эса қашқарбеда аслонқуйруқ ва қиз тили ўсимликлари эътиборни жалб қилмоқда.

Булардан ташқари боғ ва йўлкаларнинг атрофларига жўка (липа), каштан, япон сафораси, акация, глидичия ва шулар каби манзарали дарахтларни ўтказилса қанотли «дўстларимиз»—асаларилари ҳам қўшимча озуқа базаси билан таъминлаган бўламиз.

Асаларичиликни янада ривожлантириш имкониятлари мавжуд. Бизда бу муҳим давлат аҳамиятига эга бўлган соҳага етарли эътибор бериш керак. Бу соҳани ривожлантириш ва уни кенгайтиришда, албатта фан ютуқларига асосланиш лозим. Шу туфайли ҳам ҳозирги кунда бизда мавжуд бўлган ва асаларичилик соҳасида иш олиб бораётган айрим илмий ташкилотлар ва олимлар фаолиятини бирлаштириш лозим.

Ғ. ҲАМИДОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академияси «Ботаника» институтининг катта илмий ходими, биология фанлари кандидати.

ДУНЁ ОВОЗИ
чет эл хабарлари

РЕФЕРЕНДУМ ЯКУНЛАРИ

ҚОҲИРА, 2 сентябрь. (ТАСС). Бирлашган Араб Республикасида кеча Бирлашган Араб Республикаси, Сурия ва Ливиядан иборат Араб Республикалари Федерациясини тузиш масаласи юзасидан ўтказилган референдум вақтида овоз берганларнинг 99,956 проценти федерация тузилишини ёқлаб чиқди.

Ички ишлар министри Мамдух Салим бугун Қоҳира радиоси ва телевиденнеси орқали сўзлаган нутқида шу тўғрида гапирди.

Ф. КАСТРО НУТҚИ

ГАВАНА, сентябрь. (ТАСС). Бу ерда Куба қанд — шакар саноати ходимларининг яқинда тамом бўлган миллий кенгаши делегатлари пойтахт корхоналарининг ишчилари ва хизматчилари билан учрашдилар. Пойтахт ишчилари ва хизматчилари бўш вақтларида ўз ихтиёрлари билан уй-жой қурилишида қатнашмоқдалар. Куба Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, революцион ҳукумат бош министри Фидель Кастро учрашув қатнашчиларига мурожаат қилиб нутқ сўзлади. У уй-жой проблемасини ҳал этиш соҳасида кўнгилли бинокорлар катта роль ўйнаётганлигини таъкидлади. Фидель Кастро Аламар посёлкасидаги қурилиш отрядининг ишига юксак баҳо берди ва мамлакатдаги бошқа қурилиш отрядларини улардан намуна олишга даъват этди.

Ф. Кастро уй-жой проблемасини ҳал этиш учун ҳукумат томонидан кўрилаётган тадбирлар ҳақида гапириб, қуйидагиларни айтди. Ҳозирги вақтда йиғма уйлар учун панель ва блоклар тайёрлайдиган 30 комбинат қурилмоқда.

КУРАШАЁТГАН ВЬЕТНАМ БИЛАН БИРДАМЛИК

БЕРЛИН, сентябрь. (ТАСС). Германия Демократик Республикасининг газеталари Вьетнам Демократик Республикаси эълон қилинган куннинг 26 йиллигига бағишланган мақолалар ва бошқа материалларни «Вьетнам Демократик Республикаси билан мустаҳкам бирдамлик», «Курашаётган Вьетнам билан қардошларча бирлик», «Вьетнам Демократик Республикаси билан бирдамлик бизнинг жонажон ишимиз» деган сарлавҳалар остида босиб чиқармоқдалар.

Эрих Хонеккер, Вальтер Ульбрихт ва Вилли Штофнинг Ле Зуан, Тон Дик Тханг ва Фам Ван Донгга йўллаган ҳамда бу ерда эълон қилинган мактубида бундай дейилади: Германия Демократик Республикасининг халқи АҚШ империализмининг агрессиясига қарши ҳаққоний кураш олиб бораётган вьетнамлик синфдош қардошларимизни астойдил ва зўр қатъият билан қуллаб-қувватламоқда. Вьетнам халқи интервенцияга қарши курашда ҳам, социалистик жамият қурилишида ҳам Совет Иттифоқининг ҳар томонлама самарали ёрдами ва мададига, шунингдек бошқа қардош социалистик мамлакатларнинг актив бирдамлигига таянади.

Германия Демократик Республикаси ва Вьетнам Демократик Республикаси халқларининг жанговар бирдамлиги, деб таъкидлайди «Нойес Дойчланд» газетаси, енгилмас ва мустаҳкам бирдамликдир.

„УНИТА“ ФЕСТИВАЛИ

РИМ, 2 сентябрь. (ТАСС). Кеча Болоньеда Италия Коммунистик партиясининг органи «Унита» газетасининг фестивали империализмга қарши катта намойиш билан бошланди. Бу намойишда неча минглаб ёш ишчилар, деҳқонлар ва студентлар қатнашди. Намойишчилар империализмнинг агрессив сиёсатини ва АҚШнинг Ҳинди-Хитойдаги жиноий ҳаракатларини фош қилувчи плакатлар ва қизил байроқларни кўтаришиб шаҳарнинг асосий кўчасидан ўтдилар ва шундан кейин паркда тўпландилар. Паркда митинг бўлди.

Митингда Италия Компартияси раҳбарлигининг аъзоси С. Кавина ва «Унита» фестивалининг бошқа мамлакатлардан келган меҳмонлари сўзга чиқдилар ҳамда ўз партиялари номидан гапириб, АҚШнинг империалистик агрессиясига қарши мардона курашаётган Вьетнам халқи билан, Ҳинди-Хитойдаги барча халқлар билан бирдам эканликларини айтдилар.

Фестиваль вақтида касаба союзларининг бирлиги проблемалари, ёшлар ҳаракати масалалари, фашизмнинг тикланишига қарши кураш масалалари юзасидан ҳам фикрлашиб олинади.

ЁШЛАР СЛЁТИ

САНТЬЯГО, сентябрь. ТАСС мухбири **А. Медведенко** хабар беради: Шимолий Америка ва Латин Америкаси ёшларининг Вьетнам, Лаос ва Камбоджа халқлари билан бу ерда ўтказилаётган халқаро бирдамлик учрашувининг биринчи ялпи мажлиси қаҳрамон вьетнам халқининг АҚШ агрессиясига қарши курашига бағишланди. Делегатлар Америка империализмининг Шарқи-Жанубий Осиёдаги жиноий сиёсатини кескин-қораладилар. Нотиқлар бутун жаҳон ёшларини империалистик агрессияга қарши янада активроқ кураш олиб боришга, ўз мустақиллиги учун курашаётган халқлар билан бирдамлик ҳаракатини мустаҳкамлашга даъват этдилар.

ҲАВФЛИ БИТИМ

ВАШИНГТОН, сентябрь. (ТАСС). АҚШ «Фантом» типидаги 175 қирувчи — бомбардимончи самолётни Германия Федератив Республикасига сотиш тўғрисида ГФР билан битим тузди. Ғарбий Германия бу самолётлар учун тахминан 750 миллион доллар пул тўлайди. Мудофаа министри Лэйрд шу тўғрида гапирди.

ҲИМОЯ ЧОРАЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК, сентябрь. (ТАСС). Канада ҳукумати Қўшма Штатларнинг импорт-дан олинадиган солиқни 10 процент кўпайтириши натижасида зарар кўрадиган Канада саноати тармоқларини ҳимоя қилмоқ учун махсус чоралар кўриш ниятидадир. Бош министр П. Э. Трюдо кеча министрлар кабинетининг мажлисидан кейин ўтказилган матбуот конференциясида нутқ сўзлаб, шу ҳақда гапирди.

ШВЕЦИЯ. Бу аёл туристларга халқ хунармандлари ясаган турли хил буюмларни сотиш учун Кирума шаҳри кўчаларида эрта тонгдан кеч тунгача ўтиради. Ҳаёт уни шунга мажбур этади.

С. Майстерман фотоси, (ТАСС фотохроникаси).

Энергия ресурсларидан тежаб фойдаланайлик

Кеча область партия комитетида энергия ресурсларидан тежаб фойдаланиш учун кураш масаласига бағишланган кенгаш бўлиб ўтди. Кенгашда Тошкент шаҳри ва пойтахт областидаги саноат корхоналари, директорлари, транспорт, алоқа, қурилиш ташкилотлари бошлиқлари, бош инженерлари, партия ташкилотларининг секретарлари, халқ контроли группаси раислари иштирок этдилар.

Кенгашда Тошкент область партия комитетининг секретари Н. И. Малихин доклад қилди.

Кенгаш қатнашчилари саноат, транспорт, алоқа, қурилиш ташкилотлари барча ходимларига мурожаат қилиб, уларни электр энергиясидан тежаб-тергаб фойдаланиш учун курашга актив қатнашишга чақирдилар.

МАДАНИЯТ ҲРОНИКАСИ

Кутубхоначи Жаҳон опа Ғаниевани Янгийўл районидаги Яллама қишлоғининг аҳолиси яхши билади. Бу зиёкор кўп йиллардан бери шу шарафли касбда ишлаб келмоқда. У кутубхонага мудир бўлиб тайинлангандан сўнг қишлоқ билим ўчоғининг адабиётлар фонди анча бойиди.

Ҳозир бу ерда 4500 дан ортиқ турли адабиётлар бор. Актив китобхонлар сони эса 700 кишидан ортиб кетди.

Т. ТУҚЛИБОЕВ.

●

Тошкент халқ хўжалиги институти профессор-ўқитувчилари ташаббуси билан кўпгина илмий тўгараклар ташкил этилди. Яқинда бу ерда «Ёш иқтисодчилар» мактаби ҳам иш бошлади.

Ўзбекистон ССР Маориф министрлиги билан ҳамкорликда амалга оширилаётган бундай тадбирлар яхши самаралар бермоқда. Институт Тошкентдаги 20,- ва 30,-Самарқанддаги 1-ва 51-мактабларда ҳам ана шундай пунктларни очишда бошчилик қилди.

Х. МУРОДОВ.

●

Бўстонлиқ райони ҳақли равишда курортлар масканига айланиб қолди. Бу ерда ҳар йили кўплаб меҳнаткашлар мириқиб дам оладилар.

«Связист» пионерлар лагери ҳам ёзи билан гавжум бўлди. Сойлиқ ва Оқтош қишлоқлари оралиғида жойлашган бу лагерь янада кенгаяди. Янги павильонлар қурилади.

Р. МИРАЪЗАМОВ.

●

Оржоникидзе райони территориясида жойлашган «Қибрай» дам олиш уйи хизматидан меҳнаткашлар мамнун бўлмоқдалар. Бу ерда ҳар сменада 300 дан ортиқ киши дам олади.

Дам олувчиларга маданий хизмат кўрсатиш ҳам яхши йўлга қўйилган. Вақти-вақти билан Чорвоқ ГЭСи, Оқтош санаторийсида социалистик Чирчиққа ҳам экскурсиялар уюштирилмоқда.

С. ҒУЛОМОВ.

●

СССР халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси қардош республикалар бўйича фан кунларини ўтказмоқда. Серқуёш республикамиз фан аҳллари иштирокида ташкил этилган кўргазмани ҳам кўп киши томоша қилди.

«Фан ва техника—қишлоқ хўжалигига» деган тематик кўргазма ҳам экспонатларга бой бўлди. Унда пахтачилик, чорвачилик ва бошқа соҳаларга оид кўпгина экспонатлар намойиш қилинди.

А. СУКНЕВИЧ.

ПЕШҚАДАМ ИШЧИ

ТОШКЕНТ тўқимачилик машинасозлиги заводи коллективи илғор ишчи В. Эрилкин билан ҳақли равишда фахрланади. 3-механика цехи аъзоси кунлик, ойлик топшириқларини доимо 120—130 процентга етказиб адо этади. Суратда: ўртоқ В. Эрилкин.

А. ТЎРАЕВ фотоси.

РЕДАКЦИЯГА ХАТ

БУ КЎЧАГА КИМ ЭЪТИБОР БЕРАДИ?

Пойтахт шаҳримиздаги айрим маҳаллаларда бўлган киши унинг обод ва кўркамлигини кўриб ҳавас қилади. Тўғри, бизнинг Оқ-Тепа массивимиз ҳам кейинги йилларда ободонлаштирилди, қатор-қатор замонавий уй-жойлар қурилди, маданий-маиший объектлар қад кўтарди. Қўйингчи, аҳоли яшаши учун ҳамма шарт-шароитлар яратиб берилди.

Лекин ҳар тўкисда бир айб деганларидек маҳалламиздаги Увайсий кўчасининг чанги бир неча йилдирки кўзимизни очирмайди. Қишда эса лойи тиззага уради. Ҳаттоки кўчага тротуар ҳам қилинмаган. Бунинг устига нефть саноатига қарашли 1-қурилиш бошқармаси уйлар қураётганлиги сабабли транспорт қатнови тезлашди. Натижада кўчанинг чанги кўтарилди, ахлат уюмлари кўпайди. Бу эса аҳолининг қатновини анча қийинлаштирди.

Мана, мактабларда янги ўқув йили ҳам бошланди. 180, 157-мактабга қатнайдиган юзлаб болалар ана шу кўча орқали чангга ботиб ўтишади.

Шу йил январь ойида шаҳар Советининг депутати, шаҳарни ободонлаштириш бўлим бошлиғи ўртоқ Ш. Исломовнинг маҳалла активлари билан бўлган учрашувда шу кўчани ремонт қилиш ҳақида наказ берилган эди. Мана орадан етти-саккиз ой вақт ўтди. Лекин депутатимиздан шу кунгача бирор жавоб ололганимиз йўқ. Район Советининг депутатлари район коммунал хўжалик бўлимининг мудири К. Файзиев, район «Пишчеторг» директорининг ўринбосари Б. Самойлов ўртоқлар билан бўлган учрашувда ҳам ана шу талаб қўйилган эди. Уларга топширган наказларимиз ҳам ҳавога отилган ўқдек натижасиз қолди.

Хайрият, шаҳар Совети ижроия комитетига ёзган шикоят хатимизга ихтисослаштирилган йўл-эксплуатация трестининг бош инженери ўртоқ Э. Стороженко имзоси билан қуйидаги мазмунда жавоб хати олдик.

«Сизнинг Увайсий кўчасини асфальтлаш тўғрисидаги шаҳар Совети ижроия комитетига йўллаган аризангизни кўриб чиқиб, маълум қиламизки, шаҳар кўчаларини ремонт қилиш учун ажратилган маблағнинг ҳаммаси фойдаланиб бўлинганлиги учун сизнинг истагингизни бу йил бажариш имконига эга эмасмиз».

Бу жавобни ўтган йил сентябрь ойида олган эдик. Хўш, ўтган йили-ку маблағ йўқ экан, бу 1971 йилда нима учун бу кўча эътиборга олинмади. Мана орадан саккиз ой вақт ўтди. Наҳотки, қанча-қанча кўчалар очаётган, ремонт қилаётган, қанча-қанча уй-жой ва маиший биноларни тиклаётган район раҳбарлари бизнинг шу кўчамизга асфальт ётқизиб беришга қурбилари келмаса.

Оқ-Тепа массиви Увайсий кўчасида яшовчи аҳоли номидан.

А. ШАЙХОВ.

САНЪАТ ГАВҲАРИ

Тўйхат

Гоголь кўчасидан борардим. Кўз ўнгимда ёшлик йилларим ...Самарқанддаги ўзбек дивизияси жойлашган лагерь. Ўн-ўн бир ёшда эдим ўшанда. Ҳамсоямизнинг ниҳоятда жажжи ўғилчасини ўйнатишни яхши кўраман. Бола ҳам мендан бир қарич ажрамайди. Иккимиз отчопарга борамиз. Яхши ўргатилган отларда командирлар машқ қилишади. Улар ичида хушрўй чавандоз кўпнинг эътиборини ўзига тортади. У саман отини абжир бошқарарди. От гоҳ йўрғалайди, гоҳ майда қадам билан рақсга тушади. Шунда қўлимдан тортиб:

— Қаранг, бу менинг ойим, —дейди чапак чалиб Марат.

— Ойинг?— ҳайрон қоламан. Ҳарбийча гимнастерка, галифе шим кийган, сарвқомат чавандозга узоқ тикиламан. Дарҳақиқат у аёл эди. Кечагина полк клубида концертда кўрганим, ажойиб рақси билан ҳаммани мафтун этган ҳамсоямиз Гавҳархоним-ку! Отчопар тугагач ёнимизда саман от дўпирлади. У Маратни ғоз қўлига кўтариб, от суриб кетди. Бола суюниб қичқирарди.

...Бугун Гоголь кўчасидан, янги тушган тўрт қаватли бинолардан бирида Гавҳархонимнинг хонадонига борардим. Бундан қарийб 35 йил муқаддам кўрганим, отчопардаги ўша манзара кўз ўнгимда ҳозиргидай гавдаланади. Учинчи эшикни қоқаман. Юрак талпинади...

Эшик очилади.

— Вой, сенмидинг. Бундоқ танитмайсан ҳам. Маратни опасиман демайсан ҳам, қани ичкари кир,— ҳамон ўша абжир ҳаракат, ҳамон ўша хушрўй юз-кўз.

Суқланиб боқаман, зийрак, жонсарак кўзларга. Ичкарида кулимсираб Тамарахоним ўтирар эди. Нарироқда равонда эса лагерда кўрганим, ҳарбий командир. Гавҳар опанинг умр йўлдоши — Ғулом ака Раҳимов, У 6-7 ёшли невараси билан ўтирарди. Бола Маратни эслатди.

— Маратга ўхшатдинг-а, у хизматда, худди шунга ўхшаш ўғли бор, буниси қизимнинг ўғилчаси. Гавҳар опа ҳам узоқни эслади чоғи бир зум тикилиб қолди...

Атрофга қарайман. Содда, сипогина уй жиҳазлари. Аммо қалб ҳарорати, ундаги маънавий бойлик кишига завқ бағишларди.

— Хўш, суҳбатни нимадан бошлаймиз,— жиддий тус олди одатига кўра Гавҳар опа.

— Санъатга бўлган ҳавасингиз туғилган кундан...

Самимий кулиб ўтирган Тамарахоним:

— Ҳавас, талант санъаткор билан бирга туғилади,—жавоб қилди ҳазилга-ҳазил билан.

Гавҳар опа бош қимирлатиб тасдиқлади, ўзи нималарнидир хотирларди.

— Опа; ёш пайтимиз эсингиздами, Горчаковда Ойимча ариғи бўларди. Икки томони мажмунтол. Маймунжонлар ғовак-ғовак ўсиб ётарди. Иккимиз шу ерда малла сигиримизни боқардик. Сигирни ўтлатиб қўйиб сиз қўшиқ айтардингиз, мен ўйинга тушардим. Сочимизда тол баргакдан соч попук.

— Ҳозиргидай эслайман. Ўшанда бир куни, Алиёр қўрбошига учраб қолганимизчи... —Тамарахоним чуқур тин олиб кулди.

— Сизга уларнинг бошлиғи ашулангни такрор айтсанг озод-санлар деган эди-а?

— Ҳа, қўшиғим иккимизни асраб қолганди.

Бир эмас, икки йирик санъаткорнинг босиб ўтган йўли, ўзбек совет санъати тарихи ҳақидаги ажойиб лавҳаларни тўлқинланиб тинглардим.

— Бу 1920—1921 йиллар эди,— хотирлайди Гавҳар опа, —дадамиз Тамара опам билан Амала опамни Тошкентга олиб келган эдилар. Босмачилардан ҳимоя қилмоқчи бўлгандилар. Лекин ўзларини барибир Алиёр қўрбоши ўлдириб кетган. Шундан кейин мени Марғилондаги болалар уйига беришганди.

— Тўхтаб тур, гапингни бўламан, сен болалар уйида эканингда биз труппа билан Ҳамза домланинг агитпоездида Фарғонага келганмиз. Ёзги таътил пайти эди. Сени ҳам ўзимиз билан олиб кетганмиз. Санъатга шу кундан бошлаб қадам қўйгансан,—Тамарахоним синглисига тикилганча сўзлар, Гавҳар опанинг эса кўз ўнгида ўша поезд гавдаланди чоғи, у ниманидир хотирлади, берилиб ҳикоя қила кетди.

— Ўша поездда биринчи паранжи ташлаб труппага қўшилган Тожихон, Ваннайча, Тўфахон, қувалик Халчахонларни эслайсизми? Эҳ, Ваннайча билан Халчахонларнинг фожиасичи?— Гавҳар опа бошини сарак-сарак қилади,— эссиз жувонлар, Наманганнинг вокзалида Ваннайчанинг эри агитпоездга хотинини чиқармай туриб олганди. Жасур аёл эрига қарши турди. Поздга чиқиб олди. Ўзи жуда келишган, хушовоз, талантли эди. 18—19 ёшида бўлса керак. Бироқ эри ҳам юриб кетаётган вагонга тирмашиб чиқди-ю, Ваннайчани қўлидан тортиб ерга туширди. Ўзи ҳам сакради. Ўша заҳоти қиличини суғуриб, рафиқасини қиймалаб ташлади...

—Ёш эдинг-ку, эсингда қолган экан-да,— Тамарахоним ҳам ҳаяжон билан сўз қотди.— Халчахончи, қандай талант эгаси эди-я у, труппамизда анчагина иштирок этди, Жуда яхши, оқ-қорани тушунган эри бор эди. Гастролда юрганда ўзи артист бўлмаса ҳам артистларга қўшилиб кетаверарди, бизга хизмат қилишни ёқтирар эди. Бир гастролдан қайтганимизда томда эри-хотин уйқуда эканлигидан фойдаланиб, душманлар Халчани болта билан чопиб ўлдиришган. Эртасига эри дод солиб келганди...

Кўриб турибсиз, бизнинг ўзбек совет санъати қанча-қанча қурбонлар эвазига вужудга келган. Уни қанча эъзозласа, қанчалик юксакликка кўтарса арзийди. Ўзбек йигитининг ҳам, қизининг ҳам қалбига музика, рақс сингиб кетган. Халқ орасида шунақа талантлар борки, уларни тарбиялаб юзага чиқариш керак. Гавҳар тўғри қилади. Юртма-юрт юриб ансамбль тузади. Мана шу «Лазги» ансамбли хоразмликлардан тузган олтинчи ансамбли...

Гавҳар опа, дарҳақиқат, халқ ичидан етишиб чиққан жуда катта ташкилотчи, қатор, номини санаб тугатиб бўлмайдиган труппа, ансамблларни тузган, уларга қанот ато этган санъаткор.

Қўлимда Қори Ёқубов номли ўзбек давлат филармонияси ва ўзбек давлат эстрадаси маъмурияти томонидан юборилган нома. Унда Ўзбекистон ССР халқ артисти Гавҳар Раҳимованинг туғилганига олтмиш йил, меҳнат фаолиятига қирқ йил тўлгани ҳақида, мана шу баракали қирқ йил мобайнида бу жонкуяр, моҳир санъаткорнинг босиб ўтган нурли йўли, ташкилотчилик фаолияти бирма-бир ёзилган. 1939—40 йиллари дуторчи қизлар ансамбли, 1940—1941 йили Хоразм гармончилари ансамбли, 1941—43 йили ўзбек хотин-қизлар ансамбли, 1943—45 йили ўзбек хотин-қизларининг фронт ансамбли... У-хў, айтаверса жуда кўп. Тиним билмас Гавҳар опа шу ансамблларни ўзи тузган, бадиий раҳбар бўлган. Аммо, суҳбат давомида у бу ишлари ҳақида бир оғиз ҳам гапирмади. Ҳатто эслатилганда ҳам у хизматларини санамади, айтмади. Фақат, яқинда ўтказилган юбилей гастроли ҳақида ҳаяжон билан, унга билдирилган меҳрдан тўлқинланиб, кичик бир воқеани сўзлаб берди. «Лазги» ансамблимиз Хўжаободдаги бир боғдорчилик совхозида концерт кўрсатаётган эди. Навбатдаги номер эълон қилинаётганда залдан бир киши чиқиб келди, катта-кичик уч қизни етаклаб олганди. «Ким бўлди, қизларини санъаткор қилмоқчи бўлган отамикин»,— дилимдан шу фикрни ўтказдим. Йўқ у саҳнага чиққач:

— Гавҳар опа, сиз мени эсламайсиз, албатта, негаки биз кўпчилик эдик. Лекин мен бугун қишлоғимизга келганингизни эшитиб, мана қизларимни етаклаб келдим. Етти қизим бор. Мана каттаси. Унинг исми Гавҳар. Бу исмни мен фронтдан қайтгач, кўрган фарзандимга қўяман деб, ният қилгандим. Эсингиздами, Москва остонасидаги жанг майдонида сизнинг ансамблингиз концерт бераётган эди. Мен ўшанда дарахтга суяниб ўзбек рақсини, қўшиғини берилиб тинглаётган эдим. Бирдан осмонда душман самолёти уча бошлади. Солдатлар тарқалди. Лекин сизлар бошланган қўшиқни ярмида тўхтатмадингиз, саҳнани ташламадингиз. Ана ўшанда менинг фарзандим ҳам шундай жасур бўлсин, деб орзу қилгандим...

Воқеа Тамарахонимга ҳам қаттиқ таъсир қилганди. У севинч ёшларини артатуриб:

— Уларни тўйингга таклиф этдингми,— сўради.

— Қарангки, «Ўзбекистон» колхози партия ташкилотининг секретариман деди, ҳаяжон билан фамилиясини эслолмай қолипман,— афсусланди Гавҳар опа.

Унинг ҳаяжонли ҳикоясидан бутун қирқ йиллик хизматининг қадр-қимматини, иззат-эътиборини шу ўнбеш кунлик гастроль сафарида, халқи томонидан илиқ қарши олишнинг ўзида сезиб олганлиги, бундан ўзи бениҳоя мамнунлиги сезилиб турарди.

Одатда профессионал артист ё қўшиқ айтади, ёки рақс тушади, ёки драма асарида иштирок этади. Гавҳар опамиз эса санъатда саҳоватли иш қилади. Энг серташвиш, серҳаракат вазифани зиммасига олган. Бу—ташкилотчилик. Йўқдан бор қилиб, янги, бутун бошлиқ ансамбль тузади. Бўлмаса Гавҳар опа рақсни билмайди, дейсизми, йўқ, унинг ажойиб рақслари кимларни мафтун этмаган. Лапар айтгандачи! Ахир у кўпгина театрларнинг рақкосаси эмасмиди?! Ўша дивизия командири аёлларини йиғиб, труппа тузиб, уларга рақс ўргатган, Москвага кўрикка олиб борган эмасми-ди? Лекин Гавҳар опа ҳаммасидан ҳам ташкилотчиликни севади, у кўпларга устоз. Ўзи эса саҳнага етаклаб чиққан қадрдон устозлари—Уста Олим, Қори Ёқубов, Юсуф қизиқ, Отахўжа эшон, Жўрахон Султонов, Маъмуржон Узоқовларни дил тўрида сақлайди. Қаршимда икки артист. Бири нафис санъати билан жаҳонни —Париж, Лондон, Деҳли сингари йирик хорижий шаҳарларни қойил қилган санъат гавҳари, иккинчиси, ўзбек совет санъатини тараққий эттиришда фидойилик қилаётган, бутун билгани, куч-қувватини шу ишга сарф этаётган Гавҳар опамиздир.

Ушбу сатрларни қоғозга туширар эканман, ана шу севикли опамизнинг муборак тўйлари кунида, бутун санъат мухлислари номидан, дил тўридан, раҳмат дегим келади.

Ф. УСМОНОВА.

ПОЙТАХТИМИЗДАГИ Горький номли маданият ва истироҳат боғи кичкинтойларнинг севимли дам олиш жойи. Уларни бу ерда ҳар куни турли-туман кўнгилочар ўйинлар, томоша ва аттракционлар кутади.

●

Тошкент консерва заводида областимиз деҳқонлари етиштирган мўл-кўл мева ва сабзавот маҳсулотлари пешма-пеш қайта ишланмоқда.

Суратда: корхонанинг пешқадам ишчиларидан — машинист Надежда Лосева мева компотлари тайёрламоқда.

М. НУРИДДИНОВ фотолари.

Реклама ва эълонлар

КИНО

4, 5 СЕНТЯБРДА

ҚИШКИ БИНОДА

Қора Лола — «ЎЗБЕКИСТОН» (жуфт соатларда).

Етти оға-ини Червинлар (кундуз соат 1, 5, кеч 8.45 ва 10.30 минутда(, **Асовга тушов** (кундуз соат 2.30 ва 6.30 минутда)— «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ».

Ҳалокат қальаси — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Сангам (3 серия, ўзбек тилида) — НАВОИЙ номли (кундуз соат 12, 4, кеч 8да).

Музлаган (кундуз соат 11, 1, 3да), **Музика садолари** (кундуз соат 5.30 ва кеч 8.30 минутда)— САНЪАТ САРОЙИ.

Рюбецаль сари йўл — «ЎЗБЕКИСТОН» (эрталаб соат 10да), «КЎКЧА» (кундуз соат 5 ва кеч кеч 7да).

Хаёлпараст изқувар — «ВОСТОК», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА» (жуфт соатларда), «ДРУЖБА», «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун).

Бегуноҳ бўлса, озод эт!— «КЎКЧА» (кундуз соат 11 ярим, 1, 3, кеч 8.45 минутда).

Шайтоннинг малайлари — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (тоқ соатларда).

Эркаклик даъвоси — «СПУТНИК» (кундуз соат 11да).

ЁЗГИ БИНОДА

Леди Гамильтон — «РАКЕТА».

Катта сайр (2 серия) — ТЕЛЬМАН номли.

Ҳалокат қальаси —«ХИВА».

Рюбецаль сари йўл —«ФЕСТИВАЛЬ».

Я. М. СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА
4, 5 сентябрда
ФАРҒОНА ВОДИЙСИ БУЙЛАБ ТАБАССУМ САЙИЛИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ ҲИСОБОТ КОНЦЕРТИ ҚАТНАШАДИЛАР:

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар — Олмахон ҲАЙИТОВА, Тўхтахон РИСМЕТОВА.

Солистлар: Фахриддин УМАРОВ, Хасан ЙЎЛДОШЕВ, Одилжон ОХУНЖОНОВ, Дилором ҚАЮМОВА, Иброҳимжон ИСҲОҚОВ, Дилафруз ЖАББОРОВА, Роза КАКУРИЕВА, Гулчеҳра ИСМОИЛОВА, Саида ТОЛИБОХУНОВА, ИЖРОҚУМБУВА, Ғойиб ота ТОШМАТОВ, Мамароҳиқ ИСҲОҚОВ, Зайнобиддин ЮСУПОВ, Йўлдошхон НОСИРОВ, Мадамин ЮСУПОВ, Неъматжон ТОШМАТОВ ва бошқалар.

УЗБЕК ХАЛҚ ЧОЛҒУ АСБОБЛАРИ АНСАМБЛИ

Музика раҳбари — Узбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Салоҳиддин ТУХТАСИНОВ.

Программани Узбекистон ССР халқ артисти Амин ТУРДИЕВ ва Ғулом ТОЖИ-АЪЛОЕВ олиб борадилар.

Концерт кеч соат 8да бошланади.

«ПОЛИТОТДЕЛ» КОЛХОЗИ СТАДИОНИДА
5 СЕНТЯБРЬ КЕЧ СОАТ 6 ЯРИМДА
СССР биринчилиги учун «СТРОИТЕЛЬ» (Уфа) — «ПОЛИТОТДЕЛ» (Тошкент области) командалари ўртасида
ФУТБОЛ

ҚИШЛОҚ ЯНГИЛИКЛАРИ

ТОЗАЛИК — СОҒЛИҚ ГАРОВИ

Бу йил бир неча жойларда янги ҳаммом ва душхоналар ишга туширилмоқда. Ҳамид Олимжон номли колхозда ишга туширилган янги ҳаммом хизматидан кишилар жуда мамнун. Бу ерда сартарошхона ҳам мавжуд. Свердлов номли колхозда, Солдат посёлкасида янги ҳаммомни ишга тушириш мўлжалланмоқда.

КИЧКИНТОЙЛАР УЧУН

Болалар боғчалари ва яслилари йилдан-йилга кўпайиб бормоқда. Войтинцев номли колхозда қурилаётган 140 ўринли боғча яқин кунларда ўз бағрига кичкинтойларни олади. Ҳозир бино пардоздан чиқмоқда. Свердлов номли колхозда ҳар бири 90 ўринли иккита болалар боғчаси қуриш ишлари жадал суръатлар билан олиб борилаётир. Карл Маркс номли, Калинин номли, Навоий номли, «Коммунизм» колхозларида ҳам ҳар бири 50 ўринлик боғчалар қурилаётир. Куйбишев номли колхозда эса тажриба намуна болалар боғчаси қуришга киришилди.

ТУТАШ ҚИШЛОҚЛАР

Ҳозир кўпчилик колхоз ва совхозларда транспорт қатнови дуруст йўлга қўйилган. Яқинда «Коммунизм» совхозига борадиган янги маршрут очилди. Бу маршрутдаги автобуслар Энгельс номли колхоз орқали ўтиб, Солдатск посёлкасига келади. Бундан ташқари район марказидан «Ўзбекистон ССР 5 йиллиги» совхозига қатнайдиган машиналар сони ҳам анча кўпайтирилди.

ДАЛА ШИЙПОНЛАРИДА КОНЦЕРТ ВА КИНОФИЛЬМЛАР

Район маданият бўлими бадиий ҳаваскорлари дала шийпонларида концерт бермоқдалар. 20 дан ортиқ бадиий ҳаваскорлик тўгарагида ўзбек, қозоқ, тожик, татар, ашула ва рақслари ўрганилиб ижро этилади. «Ёшлик» кинотеатри ходимлари ҳам дала шийпонларига тез-тез бориб, турли бадиий ва ҳужжатли фильмларни намойиш қилиб турибдилар. 10 дан ортиқ кўчма киноустановка ҳам меҳнаткашлар хизматида.

«ЗАНГОРИ ОЛОВ» КОЛХОЗ ХОНАДОНЛАРИДА

Шу кунларда район марказини «зангори олов» билан таъминлаш юзасидан қизғин иш олиб борилаётир. Луб заводи, Солдат посёлкаси, Киров номли колхозга ҳам газ олиб бориш мўлжалланаётир. Кейинги беш йилликда деярлик кўпчилик колхоз ва совхоз хонадонлари бу ёқилғидан кенг фойдаланиш имкониятига эга бўладилар.

ФАРОВОН ҲАЁТ

Свердлов номли колхозда 17 хонадонга мўлжаллаб қурилаётган янги типдаги уйнинг 10 таси фойдаланишга топширилди. Қолгани эса шу йил охиригача битади. Шунингдек, Навоий номли колхозда 5 хонадон, Ҳамид Олимжон номли колхозда бир неча хонадон янги уйларга кўчиб кирмоқда.

ОҚҚЎРҒОН РАЙОНИ.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

ФУТБОЛ

Утган пайшанба куни олий лига командалари бешта учрашув ўтказишди. Мукофотли ўринга даъвогарлик қилаётган «Динамо» (Москва) ва «Арарат» командалари муваффақиятли ўйнашди. Пойтахт динамочилари минсклик клубдошларини қабул қилиб, 3:0 ҳисобида ғалаба қозондилар. Тўпларни Жуков, Кожемякин ва Зинов киритишди. «Арарат» турнир жадвалининг сўнгги ўрнида турган Ростов армиячиларини 1:0 ҳисобида мағлубиятга учратди (Андриасян). Марказий Армия спорт клуби футболчилари кетма-кет учинчи марта енгилдилар. Бу сафар чемпионлар Донецкда «Шахтёр»дан 1:2 ҳисобида мағлуб бўлдилар. Икки учрашув дуранг натижа берди: «Динамо» (Тбилиси) — «Карпати» — 0:0, «Нефтчи» — «Торпедо» — 1:1.

КЛАССИК КУРАШ

Болгария пойтахти София шаҳрида классик курашдан жаҳон чемпионати мусобақалари бошланди. СССР терма командаси составида тошкентлик собиқ жаҳон чемпиони Рустам Казаков ҳам бор.

ЮЗ КАТАКЛИ ШАШКА

Аёллар ўртасида юз катакли шашкадан «Спартак» жамияти чемпионатининг Бутунииттифоқ очиқ мусобақаси Чирчиқда бошланди. Тўрт турдан сўнг мамлакат чемпиони москвалик Е. Михайловская уч ярим очко тўплаб, олдинга ўтиб олди. У Л. Григорьева, В. Кукушкина ҳамда тошкентлик О. Аҳмедоваларни енгиб, М. Дубатовка билан дуранг қилди. Калинин шаҳридан келган спорт мастери Т. Степанова кетма-кет уч ўйинни ютди. У мамлакат собиқ чемпиони И. Спасская, Я. Аугустинайте ва Аҳмедовалардан очко олди. Тошкентлик иккинчи вакилимиз Ҳ Иброҳимова икки ўйинни дуранг қилиб, бир учрашувда мағлуб бўлди.

ЯНГИЙЎЛ районидаги Назарали Ниёзов номли колхозда маданий-маиший бинолар кўплаб қурилаётир. Суратда: колхозда яқинда очилган ҳаммом.

А. АБАЛЯН фотоси.

ЙЎЛ-ЙЎРИҚ

ШАХМАТ ҲАЖВИЯСИ

Номи қийин бир идоранинг бошлиғи кабинетга шахматчиларни йиғди. Қўшни муассаса билан бўладиган учрашув куни яқинлашиб қолган эди-да!

—Хўш, қандай ўйнаймиз?— жиддий қиёфада сўради бошлиқ.

Гапиргандан — гапирмаган яхширок, дегандек, ҳеч ким чурқ этмасди. Бошлиқнинг дилида: ёшликнинг охири, қариликнинг боши, деб командага кириб ўйнаш ёки ўз обрўйини тўкмай қўя қолишдек икки хил фикр жўш урарди. Ҳа, шахматни тасодифлардан ҳоли, деб бўлармиди! Агар команда капитани астагина олдига келсаю, коллектив номидан илтимос қилса, бошқа гап эди... Капитан бўлса, безрайиб турарди: бошлиқнинг анқовлик бобида тенги йўқ эканлигини у яхши биларди-да!

—Хўш,— деди бошлиқ,— бўлмаса шахматнинг умуман аҳамияти ва айниқса идорамиздаги моҳияти ҳақида икки оғиз сўз. Бугунги кунда шахмат фронтидаги ғалаба ҳар қачонгидан кўра ҳам муҳимроқдир! У, идорамизнинг мустақил маъмурий контора сифатида иш кўраётган мақсадга мувофиқ эмас, деган бемаза гапларга кескин зарба беради. Энг муҳими шуки, ҳамма анқовликка барҳам бериши, сипоҳу пиёдаларидан бохабар бўлиб туриши керак. Бу гаплар сизга ҳам тааллуқли,—деди бошлиқ команда капитанига совуққина қараш қилиб.

Масаланинг бу томонидан кўнгли тинчиган бошлиқ, тобора яқинлашиб келаётган матчнинг стратегик проблемаларига ўтди.

— Футболчиларимиз Мексикада бошдан кечирган аянчли воқеаларни назардан қочирмасликлари лозим,— деб огоҳлантирди у,— худди киевликлардек ўйнаш керак. Майдон ўзимники-ку, деб катта кетмаслик, якка-дукка ҳолда олға интилмаслик даркор. Имконият туғилди, дегунча, ҳар қандай вазиятдан туриб бўлса ҳамки, рақиб шоҳи нишонга олинсин. Бутун куч билан, коллектив бўлиб ҳужумга ўтилсин. Ҳимояда ҳам худди шундай. Хуллас: ўн олти дона ҳужумдаю, ўн олтитаси мудофаада турсин! Ҳозирги замон кураш усулларидан, айниқса прессинг усулидан иложи борича яхширок фойдаланиб, имкони борича рақибни эзиб ташлаш керак. Бунда марказга ғужланиб олмай, канотларни ҳам унутмаслик даркор. Шахмат доналарини универсаллаштириш масаласига келганда шуни айтиш кераки, бу кейинчалик амалга ошадиган нарса. Ҳозирги кунда от отлигича турибди: унга филнинг ишини юклаб бўлмайди. Бўлажак матчда ўйинчиларнинг техник жиҳатдан тайёргарлиги катта аҳамият касб этади. «Ур-у, жуфтакни ростла!» принципи бизга тўғри келмайди. Оёғи куйган товуқдек ўзини ҳар катакка урадиган, аммо қўлидан бирор иш келмайдиган фарзиндан нима фойда? Қаддиқоматини келтириб гапириш жоиз бўлса, фарзинни аввало гол уришга чиқарган .

— Энди охирги сўзим шуки, бўлажак учрашувнинг муҳим эканлигини ҳисобга олган ҳолда, иштирок этувчиларни мукофотлаш масаласини ўйлаб кўрамиз. Албатта, ҳеч кимга уч хонали квартира ваъда этолмаймиз, бу ишда ҳозирча футболдан орқадамиз. Лекин, баъзи бир резервлар ҳам йўқ эмас. Учрашувга қаттиқ тайёрланишлари учун команданинг барча аъзолари уч кунга ишдан озод этилади. Қани энди, бораверинглар, кўнгил ёзинглар, ҳордиқ чиқаринглар..., Энг муҳими — бўлажак матчни унутинглар. Сўнгги психологик тадқиқотларга қараганда, мусобақаларга тайёрланишнинг энг яхши йўли — шу!

Бошлиқ матчга келмади: банд эди-да!

Идора шахматчилари 8—2 ҳисобида ғолиб чиқдилар. Эртасига бошлиқнинг кабинети байрам тусини олди. Илгари тайинлаб қўйилган ишлаб чиқариш кенгашини қолдиришга тўғри келди. Унинг ўрнига шахмат командасининг мажлиси бўлди. Бошлиқ нўтқ сўзлади:

— Тўғри йўл-йўриқ муваффақият гарови, деб шуни айтадилар-да,— деди у хурсанд бўлиб. — Ўлигини ташлаб ўйнаганидан ҳамма ҳам роса чарчади, албатта. Баъзи ўйинлар икки-уч соатлаб чўзилдия! Бу ахир, ҳазил гапми! Идора ўз қаҳрамонларини сира ёддан чиқармайди. Ўзини кўрсатганларга санатория путевкаси сотиб олиш учун маблағ топишга ҳаракат қилаяпмиз. Ҳа, бироз шифо топсинлар,, янги учрашувларга куч тўплаб олсинлар. Энг муҳими, янги техникадан, чунончи телевидениедан фойдаланмоғимиз лозим. Масалан, мен кечаги матчни кўриб ўтириб, ажойиб бир янгилик тайёрлаб қўйидим. Ҳа, футбол матчини кўриб ўтириб-да, албатта..

А БАСМАНОВ,
Русчадан М. МУҲИДДИНОВ таржимаси.

Редактор ўринбосари Р. УМАРОВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Орган Ташкентского обкома КП Узбекистана и областного Совета депутатов трудящихся.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси, № 26. Редактор — 336495. Редактор ўринбосарлари— В35885, секретариат — В34808. Саноат, қурилиш ва транспорт — В33786. Совет қурилиши — В37045. Пропаганда, адабиёт ва санъат — В31936. Қишлоқ хўжалиги, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В39050. Партия турмуши, маҳаллий ахборот ва спорт — В35811. Оммавий ишлар ва ҳатлар — В34048. Эълонлар — 338142. Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253; 330254, 330256, 330257; 330258.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС — 64697. Р—01682. А—1824.